

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – W kierunku Globalnego Zielonego Ładu: harmonizacja globalnych ram dotyczących zmiany klimatu, różnorodności biologicznej i zrównoważonego rozwoju

(opinia z inicjatywy własnej)

(C/2024/5362)

Współsprawozdawcy: Rafał TRZASKOWSKI (PL/EPL), prezydent Warszawy
Kata TÜTTŐ (HU/PES), wiceburmistrzynie Budapesztu

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

Wielopoziomowe i całościowe podejście do radzenia sobie ze wzajemnie powiązаныmi kryzysami obejmującymi całą planetę

1. Podkreśla, że cele konwencji z Rio, a także Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 zawierająca 17 celów zrównoważonego rozwoju, przyszły międzynarodowy traktat w sprawie tworzyw sztucznych i ramy z Sendai dotyczące ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych są ze sobą zasadniczo powiązane i należy je realizować w synergii, aby uzyskać optymalne dodatkowe korzyści. W tym kontekście zwraca uwagę na wspólną deklarację UNFCCC COP28 w sprawie klimatu, przyrody i ludności⁽¹⁾ – celem tego dokumentu jest wspieranie większej synergii, integracji i dostosowania w planowaniu i wdrażaniu krajowych planów i strategii w zakresie klimatu, różnorodności biologicznej i rekultywacji terenu.

2. Jest zaniepokojony faktem, że świat nie jest na dobrej drodze do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju⁽²⁾, że grozi to przekroczeniem celu, którym jest ograniczenie globalnego ocieplenia do 1,5°C i który określono w porozumieniu paryskim⁽³⁾, a stan przyrody pogarsza się na całym świecie w tempie niespotykanym wcześniej w historii ludzkości⁽⁴⁾. W związku z tym potrzebne są pilne, przyspieszone i wielopoziomowe działania, aby utrzymać świat w granicach możliwości planety i na właściwej drodze do zmniejszenia zanieczyszczenia, osiągnięcia celów w zakresie różnorodności biologicznej, neutralności degradacji gruntów, celów klimatycznych i celów zrównoważonego rozwoju – te działania muszą być realizowane w sposób sprawiedliwy społecznie i ekonomicznie.

3. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne odgrywają kluczową rolę w opracowywaniu, wdrażaniu, finansowaniu i monitorowaniu zintegrowanych i kompleksowych rozwiązań dla wzajemnie powiązanego kryzysu planetarnego. Pokazuje to przykład miast i regionów, które są częścią sieci władz lokalnych i regionalnych LGMA, komitetu doradczego ds. samorządów terytorialnych i różnorodności biologicznej (AC SNG) oraz sieci takich jak Światowe i Europejskie Porozumienie Burmistrzów, ICLEI, Under2 Coalition, Regions4, C40 Cities i sojusz na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu. Jednocześnie przypomina o potrzebie kompleksowego i integracyjnego podejścia, które wykraczałoby poza samo wielopoziomowe sprawowanie rządów i obejmowałoby zarządzanie wielosektorowe poprzez aktywne zaangażowanie szerokiego grona podmiotów, w tym władz lokalnych i regionalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, sektorów przemysłu, instytucji akademickich i innych specjalistów.

4. Przypomina o kluczowej roli miast i regionów w osiągnięciu celów w zakresie przeciwdziałania utracie różnorodności biologicznej, w zakresie zmiany klimatu, zanieczyszczenia, degradacji gruntów i w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz o kluczowej roli miast i regionów w uczynieniu decyzji i zaleceń Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) bardziej dostępnymi dla obywateli. Aktywne zaangażowanie miast i regionów ma zasadnicze znaczenie dla napędzania zmian społecznych i zapewnienia, aby społeczności lokalne, a zwłaszcza kobiety, dzieci, młodzież i grupy słabsze i zmarginalizowane były w pełni informowane i konstruktywnie zaangażowane na wszystkich szczeblach instytucjonalnych, zgodnie z zasadą „nie pomijać nikogo”. Władze szczebla niższego niż krajowy mogą ułatwić podejście uwzględniające aspekt płci i uwzględniające aspekt płci, co skutecznie zaspokaja różnorodne potrzeby wszystkich obywateli. Mogą one również poprawić edukację środowiskową i podnosić świadomość na temat zmiany klimatu poprzez większe zaangażowanie szkół, instytucji edukacyjnych i mediów w rozpowszechnianie dokładnych i istotnych informacji o wyzwaniach związanych z klimatem i środowiskiem oraz działań niezbędnych, by stawić tym wyzwaniom czoła.

⁽¹⁾ COP28 Joint Statement on Climate, Nature and People.

⁽²⁾ ONZ, *The Sustainable Development Goals Report, 2023*, sprawozdanie Sekretarza Generalnego ONZ, *Progress towards the SDGs: Towards a Rescue Plan for People and Planet*, i ONZ/DESA, *Women Progress on the Sustainable Development Goals: The gender snapshot 2023*.

⁽³⁾ IPCC, „Summary for Policymakers”, w: *Climate Change 2023: Synthesis Report, 2023*.

⁽⁴⁾ IPBES, *Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services, 2019*.

5. Podkreśla, że mechanizmy włączania władz szczebla niższego niż krajowy do umów ramowych ONZ powinny być bardziej spójne, jednorodne i przejrzyste, aby zagwarantować, że władze szczebla niższego niż krajowy i społeczności lokalne będą się czuły zaangażowane w procesy ONZ i aby mogły przybliżyć działania ONZ obywatelom.

6. Z zadowoleniem przyjmuje kompleksowy charakter Europejskiego Zielonego Ładu, który zapewnia UE wzajemnie powiązane podejście polityczne, umożliwiające jej również realizację międzynarodowych zobowiązań w zakresie różnorodności biologicznej, klimatu, zanieczyszczenia, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Podkreśla jednak pilną potrzebę powiązania celów Europejskiego Zielonego Ładu i mechanizmów sprawozdawczych z celami zrównoważonego rozwoju, konwencjami z Rio i ram z Sendai, zwłaszcza z myślą o zwiększeniu zdolności wdrożeniowych, aby osiągnąć wyznaczone cele. Apeluje o większą spójność polityki we wszystkich obszarach polityki UE, aby zagwarantować, że przyczyniają się one do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju i że unika się wszelkiego negatywnego wpływu na zdolność państw trzecich do ich osiągnięcia. Podkreśla, że należy zapewnić rzetelne, długoterminowe i wielopoziomowe sprawowanie rządów z myślą o lepszej realizacji Europejskiego Zielonego Ładu, jego przejrzystości i podejściu terytorialnym.

7. Przypomina o uznaniu przez Zgromadzenie Ogólne ONZ i Radę Praw Człowieka ONZ powszechnego prawa do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska i z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę opracowania Światowego paktu na rzecz środowiska⁽⁷⁾. Wzywa do opracowania nadrzędnej i globalnej strategii przeciwdziałania potrójnemu kryzysowi planetarnemu w sposób kompleksowy, wielopoziomowy i inkluzywny, poprzez promowanie integracji celów i założeń wynikających z konwencji z Rio, celów zrównoważonego rozwoju, ram z Sendai, traktatu w sprawie tworzyw sztucznych oraz poprzez stworzenie ram przyspieszenia transformacji ekologicznej i życia w harmonii z przyrodą za pośrednictwem Globalnego Zielonego Ładu.

8. Zauważa, że miasta i regiony przyjęły zintegrowane podejście do Europejskiego Zielonego Ładu poprzez szereg inicjatyw, w tym plany działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) w ramach Europejskiego Porozumienia Burmistrzów, lokalne zielone łady w ramach unijnego wyzwania dla inteligentnych miast oraz umowy w sprawie miasta neutralnego dla klimatu w ramach misji UE w zakresie neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast i plany ochrony przyrody miejskiej jako środek realizacji unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. KR zwraca uwagę, że takie inicjatywy i sieci zapewniają przełożenie Europejskiego Zielonego Ładu na szczebel lokalny i regionalny, oraz podkreśla, że są one kluczowymi narzędziami wdrażania celów zrównoważonego rozwoju, konwencji z Rio i ram z Sendai.

9. Uważa, że UE jest wzorem do naśladowania na szczeblu światowym w zakresie wielopoziomowych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, klimatu i różnorodności biologicznej dzięki istnieniu specjalnej instytucji – KR-u – oraz dzięki inicjatywom ukierunkowanym na władze lokalne i regionalne w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. Podkreśla jednak potrzebę dalszego ulepszania tej strategii ramowej poprzez zapewnienie wielopoziomowego sprawowania rządów i bezpośredniego finansowania dla szczebla lokalnego i regionalnego oraz zwraca uwagę na zalecenia zawarte w sprawozdaniu europejskiego naukowego komitetu doradczego ds. zmiany klimatu⁽⁸⁾ pt. „Towards EU climate neutrality: progress, policy gaps and opportunities” [W kierunku neutralności klimatycznej UE: postępy, luki w polityce i możliwości] dotyczące poprawy spójności polityki.

10. Uważa, że wzmocniony Europejski Zielony Ład, dostosowany do celów, finansowania, sprawozdawczości i wymogów konwencji z Rio i celów zrównoważonego rozwoju oraz zapewniający lepsze wielopoziomowe struktury zarządzania może być inspiracją dla tego kompleksowego podejścia na szczeblu międzynarodowym. Uważa, że Globalny Zielony Ład powinien pogodzić zrównoważony rozwój ze sprawiedliwym tworzeniem miejsc pracy zgodnie z potrzebami lokalnymi i regionalnymi.

11. Zaleca, aby Komisja Europejska oceniła, w jaki sposób państwa członkowskie projektują wielopoziomowe struktury zarządzania oraz dzielą się metodami i systemami monitorowania w swoich strategiach w zakresie zrównoważonego rozwoju, klimatu i bioróżnorodności. Sugeruje przekazywanie najlepszych praktyk pomiędzy państwami członkowskimi w celu promowania spójności polityki i wielopoziomowego zarządzania oraz nalega, aby Komisja Europejska uwzględniła te najlepsze praktyki podczas przeglądu rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu (rozporządzenie w sprawie zarządzania unią energetyczną). Komisja powinna przewidzieć tu zaangażowanie na wszystkich poziomach, nie tylko instytucji europejskich, lecz również wszystkich zainteresowanych podmiotów (organizacji społeczeństwa obywatelskiego, grup gospodarczych, instytucji akademickich itd.).

⁽⁷⁾ Draft Global Pact for the Environment.

⁽⁸⁾ Europejski naukowy komitet doradczy ds. zmiany klimatu, *Towards EU climate neutrality: progress, policy gaps and opportunities*.

12. Przyznaje, że kryzys klimatyczny może pogłębić dysproporcje społeczno-gospodarcze. Przy dostosowywaniu ram krajowych i globalnych kluczowe znaczenie ma zajęcie się tą kwestią i dostosowanie ram w celu uwzględnienia takich dysproporcji, przy zapewnieniu priorytetowego traktowania społeczności i regionów znajdujących się w trudnej sytuacji.

Zapewnienie, by konwencje z Rio i procesy ONZ uznawały władze szczebla niższego niż krajowy za kluczowy warunek osiągnięcia globalnych celów

13. Wzywa UE i wszystkie państwa członkowskie ONZ do ustanowienia zorganizowanego, skoordynowanego, systematycznego i zharmonizowanego podejścia do włączenia, bezpośredniego finansowania, monitorowania, sprawozdawczości i budowania potencjału władz szczebla niższego niż krajowy w ramach konwencji z Rio i Agendy 2030, aby zapewnić i wspierać wdrażanie na szczeblu lokalnym. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje prace grupy doradczej Sekretarza Generalnego ONZ ds. samorządów lokalnych i regionalnych dotyczące proponowania sposobów i środków poszerzenia instytucjonalnych mechanizmów wzmocnienia zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w procesy międzyrządowe i zgłasza gotowość dalszego rozważania dostępnych opcji z myślą o stworzeniu punktu kompleksowej obsługi zapewniającego stałe zaangażowanie miast i regionów.

14. Wyraża uznanie dla bieżących wysiłków Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) w odniesieniu do przygotowania Special Report on Climate Change and Cities ⁽⁷⁾ [sprawozdania specjalnego w sprawie zmiany klimatu i miast].

15. Podkreśla cel III konferencji berneńskiej, którym jest określenie możliwości promowania podejścia opartego na współpracy i wspierania synergii między sekretariatami ONZ i stronami wdrażającymi globalne ramy różnorodności biologicznej. Wzywa do opracowania podobnego procesu w ramach konwencji z Rio i innych wielostronnych umów środowiskowych, takich jak kontynuacja wspólnej grupy łącznikowej ustanowionej między sekretariatami Konwencji o różnorodności biologicznej, UNFCCC i UNCCD w celu poprawy koordynacji między konwencjami. Wzywa wszystkie strony uczestniczące w III konferencji berneńskiej, UE i jej państwa członkowskie do uznania ważnej roli, jaką odgrywają władze szczebla niższego niż krajowy w tworzeniu powiązań między programami na rzecz różnorodności biologicznej, klimatu i społeczeństwa, które poprzez swoje ramy polityczne i działania, choć podejmowane na skalę terytorialną, mają wpływ globalny.

16. Wzywa wszystkie strony konwencji z Rio ONZ oraz UE i jej państwa członkowskie do zapewnienia synergii przy opracowywaniu strategii, takich jak ustalone na poziomie krajowym wkłady, krajowe plany adaptacji, strategie długoterminowe, krajowe strategie zrównoważonego rozwoju, krajowe strategie i plany działania na rzecz różnorodności biologicznej, krajowe plany odbudowy, strategie zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, strategie i plany związane z celami w zakresie neutralności degradacji gruntów, a także wzywa je do zapewnienia wielopoziomowego sprawowania rządów – w taki sposób, by propagować synergie również między poziomami niższymi niż krajowy, regionalnymi i lokalnymi – i uwzględniania aspektu płci przy opracowywaniu ich planów, przy promowaniu podejścia opartego na współpracy, którego nadrzędnym celem jest działanie z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety.

17. Podkreśla, że pomimo kompleksowego podejścia przyjętego przez władze szczebla niższego niż krajowy w zakresie wdrażania, monitorowania celów zrównoważonego rozwoju i konwencji z Rio oraz dostosowywania ich do warunków lokalnych finansowanie działań na szczeblu niższym niż krajowy pozostaje ograniczone, skomplikowane i rozproszone, a dane pokazują, że w latach 2003–2016 na działania lokalne przeznaczono mniej niż 10 % finansowania działań w związku ze zmianą klimatu, pochodzącego ze światowych funduszy klimatycznych ⁽⁸⁾. Podkreśla, że finansowanie skoordynowane przez UE powinno być łatwo dostępne i bezpośrednio adresowane, bez obciążeń administracyjnych, do władz lokalnych i regionalnych. W tym kontekście uważa, że władze lokalne i regionalne powinny otrzymać wystarczające środki na realizację projektów Zielonego Ładu i powinny być zaangażowane w planowanie, opracowywanie i wykorzystywanie tych funduszy.

18. Wzywa UE i wszystkie państwa członkowskie ONZ do dostosowania finansowania w celu osiągnięcia celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej oraz celów zrównoważonego rozwoju, do zmniejszenia fragmentacji i obciążeń administracyjnych w różnych programach finansowania i wśród zainteresowanych stron, oraz do zadbania o to, by te programy finansowania w większym stopniu reagowały na potrzeby samorządów lokalnych i regionalnych, lokalnie opracowane działania i inwestycje. Apeluje, by rządy krajowe oceniły nałożone obciążenia administracyjne oraz zaproponowały ich uproszczenie i automatyzację z korzyścią dla władz szczebla niższego niż regionalny. KR zwraca uwagę, że zapewnienie bezpośredniego dostępu do funduszy z instytucji finansowych, takich jak Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska (GEF), Fundusz Adaptacyjny, fundusze strat i szkód oraz wielostronne i dwustronne banki rozwoju, bez nakładania nadmiernych ograniczeń gospodarczych i administracyjnych, ma zasadnicze znaczenie dla wspierania zintegrowanych i lokalnych rozwiązań.

⁽⁷⁾ Special Report on Climate Change and Cities.

⁽⁸⁾ Dokument roboczy IIED, *Delivering real change: getting international climate finance to the local level*.

19. Dostrzega, że ludność na świecie jest coraz bardziej zurbanizowana. Większość ludzi mieszka obecnie w miastach różnej wielkości, co znacząco przyczynia się do kryzysu klimatycznego ze względu na wysoką koncentrację emisji gazów cieplarnianych, wysokie zużycie energii i zwiększone wytwarzanie odpadów. Ta tendencja do urbanizacji uwypukla kluczową rolę zwłaszcza miast średniej wielkości i dużych miast w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju i klimatu. Zwraca uwagę na wyraźne wyzwania, przed którymi stoją mniejsze miasta, miasteczka i obszary wiejskie, jeśli chodzi o opracowywanie kompleksowych planów działań dotyczących różnorodności biologicznej, degradacji gruntów, zanieczyszczenia, odporności systemów żywnościowych, klimatu i zrównoważonego rozwoju oraz jeśli chodzi o budowanie synergii i powiązań z obszarami metropolitalnymi i dostęp do finansowania. Zwraca uwagę, że społeczności żyjące na obszarach odległych i wiejskich są nieproporcjonalnie dotknięte zmianą klimatu⁽⁹⁾, i podkreśla potrzebę wspierania szczególnie tych obszarów za pomocą specjalnych linii finansowania, a są to tereny, które zapewniają najwięcej usług ekosystemowych.

20. Podkreśla brak danych na temat miast w wielu regionach świata i potrzebę większego finansowania badań naukowych i innowacji na rzecz zlikwidowania luk w danych poprzez gromadzenie przekrojowych danych, statystyk i informacji segregowanych według kryterium płci⁽¹⁰⁾, które są kluczowe dla tworzenia systemów wczesnego ostrzegania i tym samym dla zapobiegania stratom i zniszczeniom, oraz udostępnianie zasobów i zwiększenie zdolności samorządów terytorialnych i ich partnerów. Dlatego zwraca uwagę na wysiłki Komisji Europejskiej na rzecz uwzględnienia i aktualizacji wskaźnika postępu społecznego na szczeblu UE i wzywa do podjęcia podobnych starań w odniesieniu do głównych obszarów miejskich UE, ponieważ są one miejscem zamieszkania większości ludności.

21. Podkreśla, że rezerwy biosfery, tereny podmokłe o międzynarodowym znaczeniu według konwencji ramsarskiej, światowe geoparki UNESCO oraz obiekty światowego dziedzictwa naturalnego wydatnie pomagają w realizacji celów krajowych w państwach członkowskich UE w ramach globalnych zobowiązań.

22. Uważa, że sprawozdawczość jest niezbędna do śledzenia globalnych postępów w realizacji celów, wspierania procesu decyzyjnego i dostosowywania działań. Podkreśla jednak, że obecne różnice między ramami sprawozdawczości a mechanizmami wsparcia konwencji z Rio i celami zrównoważonego rozwoju powodują powstawanie wąskich gardeł i nadmiernej biurokracji. W związku z tym wzywa ONZ do pracy na rzecz zintegrowanych i interoperacyjnych ram monitorowania powiązanych konwencji ONZ, w oparciu o istniejące ramy monitorowania, takie jak CDP-ICLEI Tracker Światowego Porozumienia Burmistrzów, CitiesWithNature i RegionsWithNature.

23. Z zadowoleniem przyjmuje szczyt miast i regionów oraz deklarację ministerialną UNEA-6, w której zobowiązano się do pilnego zajęcia się współczesnymi wzajemnie powiązаныmi wyzwaniami poprzez skuteczne, międzysektorowe, sprzyjające włączeniu społecznemu i zrównoważone działania oparte na nauce oraz przy zaangażowaniu wszystkich odpowiednich podmiotów i partnerów. KR podkreśla znaczenie rezolucji UNEP/EA.6/L.7 w sprawie promowania synergii, współpracy lub współdziałania na rzecz wdrażania na szczeblu krajowym wielostronnych umów środowiskowych i innych odpowiednich instrumentów środowiskowych, a także znaczenie rezolucji UNEP/EA.6/L.9 w sprawie wspierania krajowych działań na rzecz sprostania globalnym wyzwaniom środowiskowym poprzez ściślejszą współpracę między UNEA, UNEP i innymi wielostronnymi umowami środowiskowymi. KR podkreśla również znaczenie UNEA jako globalnego organu zwołującego ds. zarządzania środowiskiem pod auspicjami UNEP i będzie chętnie współpracował i uczestniczył w przyszłych posiedzeniach i wydarzeniach towarzyszących.

UNFCCC COP29, UN CBD COP16, UNCCD COP16 i Szczyt Przyszłości Narodów Zjednoczonych jako punkty zwrotne w osiągnięciu harmonizacji i wielopoziomowego zarządzania

24. Podkreśla, że w konkluzjach Rady w sprawie 28. konferencji stron Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC COP28) wskazano władze lokalne i regionalne jako kluczowych partnerów w osiągnięciu celów klimatycznych. Zwraca uwagę na konkluzje dotyczące 15. Konferencji Stron Konwencji o różnorodności biologicznej (UN CBD COP15), w których podkreślono znaczenie zapewnienia pełnego i skutecznego uczestnictwa władz szczebla niższego niż krajowy w globalnych ramach różnorodności biologicznej. Wzywa Radę do potwierdzenia tego stanowiska w konkluzjach w sprawie UNFCCC COP29 i UN CBD COP16.

25. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że UNFCCC COP28 uznała znaczenie wielopoziomowych działań i rolę władz szczebla niższego niż krajowy poprzez uruchomienie koalicji na rzecz partnerstw wielopoziomowych o wysokich ambicjach (CHAMP)⁽¹¹⁾ oraz organizację szczytu na rzecz lokalnych działań klimatycznych⁽¹²⁾. KR wzywa prezydencję COP29 do wykorzystania CHAMP i zapewnienia zorganizowanego zaangażowania sieci władz lokalnych i regionalnych LGMA w negocjacje oraz do wsparcia organizacji trzeciego posiedzenia ministerialnego w sprawie urbanizacji i zmiany klimatu. KR zachęca prezydencję COP29 i przyszłe prezydencje do dalszego wspierania CHAMP i organizowania (LCAS) w ramach przyszłych edycji konferencji, jak również do kontynuowania dyskusji na temat synergii na rzecz klimatu, przyrody i ludzi, w oparciu o wspólną deklarację COP28.

⁽⁹⁾ UN Women explainer: How gender inequality and climate change are interconnected.

⁽¹⁰⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Równość płci a zmiana klimatu: w kierunku uwzględnienia aspektu płci w Europejskim Zielonym Ładzie (Dz.U. C 270 z 13.7.2022, s. 25).

⁽¹¹⁾ <https://www.cop28.com/en/cop28-uae-coalition-for-high-ambition-multilevel-partnerships-for-climate-action>.

⁽¹²⁾ <https://www.cop28.com/en/lcas>.

26. Z zadowoleniem przyjmuje 15-procentowy wzrost udziału obszarów miejskich między pierwszym a drugim zestawem wkładów ustalonych na poziomie krajowym (2016 i 2021) i podkreśla, że 132 ze 157 ustalonych na poziomie krajowym wkładów ocenionych przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Osiedli Ludzkich obejmuje obszary miejskie. KR zwraca uwagę, że w najnowszym sprawozdaniu ⁽¹³⁾ uznano, iż miasta na całym świecie mogą w dużym stopniu przyczynić się do wspierania transformacji, ale w wielu krajowych uwagach i opiniach nie uznano tej roli.

27. Podkreśla jednak, że tylko jedna trzecia państw wspierających CHAMP wyraźnie uwzględniła obszary miejskie w swoich ustalonych na poziomie krajowym wkładach, przy czym prym wiodą kraje o niskim i średnim dochodzie. Z uwagi na historyczną odpowiedzialność globalnej Północy za emisje i wynikający z nich kryzys klimatyczny KR wzywa wszystkie państwa członkowskie UE i Komisję Europejską do oficjalnego poparcia CHAMP i wdrożenia go w UE poprzez realizację pakietu „Gotowi na 55”i przegląd rozporządzenia w sprawie zarządzania unią energetyczną, tak by aktywnie angażować miasta i regiony w kształtowanie krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu (KPEiK) oprócz innych przepisów. KR podkreśla również, że ustanowienie opartego na podstawach naukowych celu klimatycznego na 2040 r. poprzez zapewnienie wielopoziomowego sprawowania rządów powinno stanowić podstawę zmienionego ustalonego na poziomie krajowym wkładu UE, który należy przedłożyć odpowiednio wcześniej przed UNFCCC COP30. Cel klimatyczny UE na 2040 r. powinien uwzględniać lokalne i regionalne warunki społeczno-gospodarcze i zasadę pomocniczości oraz zapewnić wsparcie dla wszystkich sektorów – zwłaszcza rolnictwa i przemysłu – aby wspierać transformację, zrównoważony rozwój i konkurencyjność Europy. KR podkreśla pilną potrzebę dostosowania przepisów do porozumienia paryskiego, globalnych ram różnorodności biologicznej i Agendy 2030. W ramach bardzo potrzebnej sprawiedliwej transformacji energetycznej wzywa UE do stopniowego wycofywania wszystkich paliw kopalnych bez obciążania nieproporcjonalnie wysokimi kosztami miast i regionów zależnych od paliw kopalnych ⁽¹⁴⁾ i zwiększenia europejskich inwestycji w technologie ekologiczne i odnawialne źródła energii oraz w efektywność energetyczną, aby osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r., bez narażania na szwank konkurencyjności i strategicznej autonomii UE.

28. Uważa plan działania na rzecz misji 1,5°C i ustanowienie trio prezydencji COP ⁽¹⁵⁾ za kluczową okazję do ustalenia dwuletniego programu prac. Wzywa trio prezydencji UNFCCC COP do współpracy z władzami szczebla niższego niż krajowy w celu wdrożenia inicjatywy CHAMP i wzmocnienia miejskiego komponentu ustalonego na poziomie krajowym wkładu, aby nadal istniała możliwość osiągnięcia celu paryskiego, którym jest utrzymanie wzrostu temperatury na świecie poniżej 1,5°C.

29. Wzywa strony UNFCCC do zapewnienia podejścia opartego na wielopoziomowym planowaniu i zarządzaniu podczas opracowywania swoich zobowiązań – począwszy od przeglądu ustalonych na poziomie krajowym wkładów zaplanowanego przed UNFCCC COP30 – poprzez uwzględnienie zobowiązań, działań i osiągnięć w zakresie klimatu na szczeblu niższym niż krajowy we wkładach ustalonych na poziomie krajowym, długoterminowych strategiach i krajowych planach adaptacji oraz przez uwzględnienie podziału uprawnień przy ich wdrażaniu. Wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia kontekstu i specyfiki regionów oraz do korzystania z ich prerogatyw w celu określenia koszyka energetycznego zgodnie z zasadą neutralności technologicznej.

30. Wzywa prezydencję UNFCCC COP29 do współpracy z władzami szczebla niższego niż krajowy podczas całego dialogu na temat wdrażania wyników globalnego przeglądu w latach 2024–2028, począwszy od CMA6. KR podkreśla znaczenie lokalnych przeglądów i debat COP na szczeblu lokalnym oraz znaczenie włączenia wyników takich lokalnych dialogów do corocznego globalnego przeglądu, który rozpocznie się podczas SB60 (czerwiec 2024 r.), by ułatwić dzielenie się wiedzą i dobrymi praktykami na szczeblu lokalnym na temat tego, w jaki sposób wyniki globalnego przeglądu przyczyniają się do przygotowania ustalonych na poziomie krajowym wkładów.

31. Wzywa UNFCCC i strony do uzgodnienia ambitnego nowego zbiorowego celu ilościowego dotyczącego finansowania działań związanych z klimatem od dolnego pułapu 100 mld USD rocznie i podkreśla, że pilnie potrzebne jest bezpośrednie finansowanie dla władz szczebla niższego niż krajowy, a także międzynarodowe związane z klimatem finansowanie dla działań dotyczących łagodzenia zmiany klimatu, przystosowania się do niej oraz strat i szkód, zwłaszcza na globalnym Południu. Uznaje znaczący historyczny wkład krajów europejskich w globalne emisje, a w konsekwencji ich odpowiedzialność za zaostrzenie kryzysu klimatycznego w regionach podatnych na zagrożenia. W tym kontekście UE musi wywiązać się ze swoich zobowiązań wynikających z porozumienia paryskiego i mieć sprawiedliwy udział w międzynarodowym finansowaniu działań w związku ze zmianą klimatu, w tym podjąć istotne wieloletnie zobowiązania na rzecz nowego funduszu strat i szkód. KR zwraca uwagę, że miasta i regiony potrzebują bardziej zintegrowanego podejścia programowego do finansowania, które powinno również zwiększyć synergię między łagodzeniem zmiany klimatu, przystosowaniem się do niej, rozwiązaniami opartymi przyrodzie, ochroną i odbudową różnorodności biologicznej, a także celami zrównoważonego rozwoju, tak aby nikt nie pozostał w tyle w globalnej walce ze zmianą klimatu.

⁽¹³⁾ UN-Habitat, *Local Action for Global Goals: An Opportunity for Enhancing Nationally Determined Contributions*, 2024.

⁽¹⁴⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – UNFCCC COP28: rola władz szczebla niższego niż krajowy w umożliwianiu realizacji ambitnych celów klimatycznych (Opinia z inicjatywy własnej) (Dz.U. C, C/2023/1323, 22.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1323/oj>).

⁽¹⁵⁾ COP28 uruchamia trio prezydencji COP we współpracy z prezydentami COP29 i COP30.

32. Wzywa UE do wspierania partnerstw w ramach Zielonego Ładu z globalnymi zainteresowanymi stronami, napędzających Globalny Zielony Ład poprzez inwestycje, dostęp do technologii i dzielenie się wiedzą fachową. Podkreśla, że UE musi odgrywać wiodącą rolę w dziedzinie innowacji technologicznych i modeli gospodarczych w zakresie dekarbonizacji, w szczególności poprzez ułatwianie wymiany technologii z globalnym Południem, przy jednoczesnym przywróceniu równowagi w globalnym systemie praw własności intelektualnej, aby zapewnić globalnemu Południowi dostęp do kluczowych technologii, w tym w zakresie zdrowia i dekarbonizacji. Opowiada się za wykorzystaniem inicjatyw takich jak Global Gateway i partnerstwa na rzecz sprawiedliwej transformacji energetycznej jako kluczowych narzędzi ekologicznego i odpornego rozwoju, mających na celu dopasowanie skali inwestycji w globalną zieloną transformację do własnych wysiłków UE w zakresie zielonej transformacji.

33. Podkreśla, że UE musi odgrywać wiodącą rolę w zmniejszaniu nierówności na świecie, niesprawiedliwości klimatycznej i środowiskowej związanych z zapotrzebowaniem na zasoby, czy to w trakcie ich wydobycia, czy przetwarzania, i wzywa do priorytetowego traktowania zdrowia społeczności lokalnych, ludów tubylczych, przyrody i różnorodności biologicznej w tych procesach.

34. Przypomina, że gospodarka o obiegu zamkniętym, zapobieganie powstawaniu odpadów i zrównoważone gospodarowanie nimi mają kapitalne znaczenie dla zapobiegania pogłębianiu się nierówności i niesprawiedliwości środowiskowej na świecie, i zwraca uwagę na alarmujący poziom wywozu odpadów do krajów spoza UE, który w 2022 r. wyniósł 32,1 mln ton. Z aprobatą przyjmuje ostatnie porozumienie polityczne współprawodawców dotyczące aktualizacji rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów. Apeluje o dalsze wzmocnienie i rozszerzenie zakazu wywożenia przez państwa członkowskie odpadów przeznaczonych do unieszkodliwienia lub do odzysku, jeśli to dotyczy tworzyw sztucznych, oraz innych materiałów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne w celu realizacji podejścia opartego na utracie statusu odpadu w krajach trzecich i nienależących do OECD.

35. Z zadowoleniem przyjmuje udaną współpracę z Komisją Europejską i współprawodawcami podczas UNFCCC COP28 i potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz wzmocnienia synergii i promowania zaangażowania samorządów lokalnych i regionalnych UE w procesy UNFCCC. Wzywa Komisję Europejską następnej kadencji do kontynuowania takiej współpracy oraz wzywa prezydencje belgijską i węgierską, by w konkluzjach Rady w sprawie przygotowań do COP29 uznały wiodącą rolę miast i regionów UE w przyspieszaniu i poszerzaniu działań na rzecz łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej.

36. Zwraca uwagę na decyzję 15/12 podjętą przez ONZ podczas UN CBD COP15 w sprawie współpracy z władzami szczebla niższego niż krajowy, miastami i innymi samorządami lokalnymi w celu usprawnienia wdrażania globalnych ram różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu. Podkreśla decyzję 15/6, w której zwrócono się do stron o dokonanie przeglądu i aktualizacji ich krajowych strategii i planów działania na rzecz różnorodności biologicznej oraz dostosowanie ich do globalnych ram różnorodności biologicznej oraz ich celów i założeń do COP16. Podkreśla, że za wdrażanie globalnych ram różnorodności biologicznej odpowiedzialne są wszystkie szczeble władzy, i wzywa do opierania się na proponowanym podejściu obejmującym cały sektor instytucji rządowych i samorządowych.

37. Podkreśla znaczenie UN CBD COP16 dla zajęcia się kwestią wzajemnych powiązań między utratą różnorodności biologicznej, zmianą klimatu i celami zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza za pomocą rozwiązań opartych na ekosystemach i na przyrodzie w celu zwiększenia odporności i zmniejszenia utraty różnorodności, oraz przypomina o roli, jaką władze szczebla niższego niż krajowy mogą odegrać w zapewnianiu kompleksowych i spójnych rozwiązań w celu sprostania tym powiązanym wyzwaniom.

38. Podkreśla wpływ kryzysu klimatycznego na globalne bezpieczeństwo żywnościowe i potrzebę stworzenia zrównoważonego i odpornego systemu żywnościowego w celu wspierania prawa do zdrowej żywności i odpowiedniego żywienia w ramach sprawiedliwego Globalnego Zielonego Ładu. Wzywa UE do przyjęcia praktyk agroekologicznych i dostosowania jej polityki żywnościowej i handlowej do globalnej suwerenności żywnościowej oraz rolnictwa przyjaznego dla klimatu i środowiska. Podkreśla, że eksport z UE nie może prowadzić do rozpadu lokalnych rynków i struktur produkcyjnych w krajach na całym świecie.

39. Podkreśla rolę miast i regionów, uznaną w przepisach UE, takich jak unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 na rzecz ochrony i odbudowy różnorodności z powiązaną z inicjatywą dotyczącą planów ochrony przyrody miejskiej, Porozumienie w sprawie zielonego miasta i misje UE. Akcentuje pilną potrzebę przyjęcia i wdrożenia ustawy o odbudowie zasobów przyrodniczych, aby zagwarantować, że w zielonych przestrzeniach miejskich nie będzie strat netto, a także w celu zwiększenia wiedzy technicznej i zdolności władz lokalnych i regionalnych w zakresie opracowywania, realizacji i monitorowania działań służących osiągnięciu tego celu.

40. Z zadowoleniem przyjmuje dobrowolne inicjatywy miast i regionów mające na celu wspieranie ambitnych działań na rzecz różnorodności biologicznej w celu wypełnienia luki w wielopoziomym sprawowaniu rządów i monitorowaniu, takie jak berliński pakt na rzecz przyrody, który ma zostać wkrótce wdrożony.

41. Wzywa UE do ustanowienia ram monitorowania i sprawozdawczości, które będą zintegrowane ze wszystkimi szczeblami sprawowania rządów i które zapewnią miastom mechanizmy o niskim nakładzie wysiłków, które będą łatwo zasilane strukturą sprawozdawczości państw członkowskich na potrzeby Konwencji o różnorodności biologicznej. KR uznaje CitiesWithNature i RegionsWithNature za platformy zatwierdzone przez CBD w kontekście takiej uproszczonej sprawozdawczości.

42. Powtarza, że w UE istnieją znaczne luki pod względem wielopoziomowego zarządzania, planowania, wdrażania i finansowania w odniesieniu do integracji lokalnych działań na rzecz różnorodności biologicznej, monitorowania i sprawozdawczości z krajowymi strategiami i planami działania na rzecz różnorodności biologicznej; wzywa Radę, aby zobowiązała się do zapewnienia wielopoziomowego sprawowania rządów w celu pełnego wdrożenia globalnych ram różnorodności biologicznej poprzez poszanowanie zasad pomocniczości, przy jednoczesnym zapewnieniu uwzględnienia opinii i wkładów władz lokalnych i regionalnych w zobowiązaniach, wkładach i sprawozdaniach na szczeblu krajowym, unijnym i międzynarodowym.

43. Podkreśla znaczenie opracowania solidniejszych i bardziej przejrzystych mechanizmów monitorowania i oceny postępów w przeciwdziałaniu zmianie klimatu, aby umożliwić dogłębną ocenę skuteczności podejmowanych polityk i działań, ułatwiając terminową identyfikację możliwych obszarów działania. Ponadto należy zachęcać do tworzenia bardziej dostępnych i zrozumiałych narzędzi monitorowania w celu zaangażowania obywateli i zainteresowanych stron, a tym samym do propagowania większej przejrzystości i rozliczalności w procesie decyzyjnym w dziedzinie klimatu.

44. Wzywa UE do zapewnienia wsparcia finansowego, zasobów i wytycznych władzom lokalnym i regionalnym oraz do rozwijania ich zdolności, tak aby mogły one opracowywać wezwania zgodne ze strategią UE na rzecz bioróżnorodności i wdrażać plany ochrony przyrody miejskiej jako strategiczne ramy realizacji ambitnych działań na rzecz różnorodności biologicznej. Apeluje też o wdrożenie konkretnych strategii przystosowania się do zmiany klimatu na szczeblu lokalnym i regionalnym, tak aby starannie uwzględnić szczególne potrzeby, zasoby i podatność na zagrożenia każdego obszaru, zwiększając skuteczność środków i zapewniając większą odporność.

45. Wzywa Parlament Europejski do monitorowania zaangażowania władz lokalnych i regionalnych i zwraca się do Komisji o sprawozdania monitorujące z wdrażania decyzji 15/12 dotyczącej globalnych ram różnorodności biologicznej, w szczególności w odniesieniu do zaangażowania władz lokalnych i regionalnych w opracowywanie, wdrażanie i finansowanie unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności, prawa o odbudowie zasobów przyrodniczych i krajowych strategii i planów działania na rzecz różnorodności biologicznej – między innymi dzięki planom ochrony przyrody miejskiej.

46. Zwraca uwagę na decyzję nr 5 konferencji stron Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia (UNCCD COP15) dotyczącą uczestnictwa samorządów lokalnych i regionalnych i współpracy z nimi przy wdrażaniu UNCCD. Z zadowoleniem przyjmuje decyzję nr 8, w której zachęca się strony do zbadania komplementarności we wdrażaniu celów w zakresie neutralności degradacji gruntów, ustalonych na poziomie krajowym wkładów, krajowych strategii i planów działania na rzecz różnorodności biologicznej oraz celów krajowych w ramach z Sendai dotyczących ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych, a także w związonym z tym planowaniu, programowaniu, sprawozdawczości i monitorowaniu, aby osiągnąć cele UNCCD. Wzywa do zintensyfikowania zharmonizowanych wysiłków na szczeblu lokalnym i regionalnym w zakresie neutralności degradacji gruntów, ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, różnorodności biologicznej i celów związanych ze zmianą klimatu.

47. Wzywa uczestników Szczytu Przyszłości ONZ w 2024 r. do rozważenia rezolucji UNEA-6, zwłaszcza rezolucji UNEP/EA.6/L.7 i dalszego rozwijania jej w celu zapewnienia synergii i nadania władzom szczebla niższego niż krajowy znaczącej roli we wdrażaniu konwencji z Rio, wielostronnych umów środowiskowych, ram z Sendai, traktatu w sprawie tworzyw sztucznych i celów zrównoważonego rozwoju w sposób kompleksowy i wykorzystujący synergie.

48. Z zadowoleniem przyjmuje pierwszy zmieniony projekt paktu na rzecz przyszłości⁽¹⁶⁾ oraz zobowiązanie do zmiany globalnego zarządzania ONZ oparte na reformie zarządzania międzynarodową architekturą finansową i na wzmocnieniu ONZ i jej Rady Gospodarczej i Społecznej ONZ (Ecosoc), a także zobowiązanie do zwiększenia zaangażowania władz szczebla niższego niż krajowy w organach międzyrządowych ONZ oraz wniosek stron skierowany do sekretarza generalnego o przedstawienie zaleceń w tej ostatniej sprawie. KR wzywa strony i ONZ do zapewnienia, aby tekst dotyczący zaangażowania władz szczebla niższego niż krajowy w międzyrządowe organy ONZ miał odzwierciedlenie w ostatecznym wyniku paktu na rzecz przyszłości, tak aby władze szczebla niższego niż krajowy mogły odgrywać swoją rolę jako kluczowe podmioty w odniesieniu do powiązania celów zrównoważonego rozwoju i wdrażania konwencji z Rio. Należy zagwarantować znaczący i wpływowy udział władz szczebla niższego niż krajowy w procesach ONZ poprzez ustanowienie stałego organu.

49. Popiera zawarty w pakcie projekt deklaracji w sprawie przyszłych pokoleń⁽¹⁷⁾, w której wzywa się do stworzenia globalnego procesu zarządzania, który nie zagrażałby zdolności przyszłych pokoleń do zaspokojenia ich potrzeb, i do świadomego unikania się przewidywalnych szkód. Popiera apel o zachęcanie administracji państwowej do tworzenia organów doradczych ds. młodzieży posiadających mandat i zasoby do formalnego zaangażowania młodszych pokoleń jako aktywnych decydentów w kwestiach dotyczących ich przyszłości i zachęca administracje regionalne i lokalne do poszukiwania podobnych ścieżek.

⁽¹⁶⁾ Z dnia 14 maja 2024 r.: <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/soft-pact-for-the-future-rev.1.pdf>.

⁽¹⁷⁾ Deklaracja ONZ w sprawie przyszłych pokoleń.

50. Wzywa UE i wszystkie państwa członkowskie ONZ do uwzględnienia w przyszłych wersjach paktu na rzecz przyszłości potrzeby dostosowania planów działania dotyczących różnorodności biologicznej, klimatu, zanieczyszczenia, pustynnienia i celów zrównoważonego rozwoju oraz mechanizmów finansowania i budowania zdolności w celu stworzenia synergii i lepszego określenia kompromisów. KR wzywa je również do uwzględnienia zobowiązania do zaangażowania władz szczebla niższego niż krajowy w krajowe procesy planowania, finansowania i monitorowania dotyczących różnorodności biologicznej, klimatu i celów zrównoważonego rozwoju.

51. Podkreśla znaczenie zreformowania partnerstw międzynarodowych, banków rozwoju i niekorzystnych klauzul w umowach handlowych zgodnie z interesami i wartościami UE skupionymi na celach zrównoważonego rozwoju oraz aby wzmocnić ochronę praw człowieka. Porozumienie paryskie, globalne ramy różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu, cele zrównoważonego rozwoju i podstawowe konwencje MOP, zasada ostrożności, środki mające na celu stopniowe wycofywanie paliw kopalnych i innych dotacji o skutkach szkodliwych dla środowiska powinny być zasadniczymi elementami unijnych umów o wolnym handlu, aby uczynić handel częścią wysiłków na rzecz ograniczenia emisji, przejścia na technologie neutralne emisyjnie i położenia kresu degradacji środowiska.

52. Zaleca, by sekretarz generalny ONZ wniósł wkład w dyskusje państw członkowskich przed Szczytem Przyszłości, tak aby mogły one doradzać w sprawie globalnej strategii ONZ na rzecz zaangażowania władz lokalnych i regionalnych, w tym mechanizmów instytucjonalnych, procesów międzyrządowych i ustaleń dotyczących partnerstwa, co umożliwi władzom lokalnym i regionalnym większy wkład w realizację Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i Nowej agendy miejskiej.

Bruksela, dnia 19 czerwca 2024 r

Vasco ALVES CORDEIRO
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów